

Sexuella trakasserier i Stockholms län år 2021

Sexuella trakasserier är ett vanligt förekommande problem, globalt och i Stockholms län. I folkhälsoenkäten Hälsa Stockholm 2021, som genomförs av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES), rapporterade en av tre unga kvinnor att de hade blivit utsatta för sexuella trakasserier under det senaste året. Totalt uppgav 5,5 procent av de som svarade på enkäten att de hade blivit utsatta för sexuella trakasserier under det senaste året. Men det finns stora skillnader mellan grupper. Förutom unga kvinnor finns ytterligare grupper som verkar vara särskilt utsatta och som bör skyddas i det förebyggande arbetet. Bisexuella personer är en sådan grupp. Det finns även tecken på att studenter, sjukskrivna och arbetslösa är mer utsatta än andra men mer detaljerade undersökningar skulle behövas för att förstå mer om vilka grupper som utsätts för sexuella trakasserier, när och varför.

Bakgrund

Sexuella trakasserier – mycket kvar att göra

Sexuella trakasserier har uppmärksammats som ett folkhälsoproblem av bland annat Folkhälsomyndigheten (1), och problemet blev även globalt uppmärksammat under #metoo, hösten 2017 (2). Tidigare forskning har visat att utsatthet för sexuella trakasserier kan få allvarliga negativa konsekvenser för den psykiska hälsan (3, 4). Enligt diskrimineringslagen innefattar begreppet sexuella trakasserier uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet (5).

Folkhälsomyndighetens befolkningsbaserade undersökning SRHR2017 visade att sexuella trakasserier är ett vanligt förekommande problem i Sverige, framför allt för unga kvinnor (6). Liknande resultat har även framkommit i andra undersökningar som genomförts i arbetslivssammanhang, inom akademien och i andra län än Stockholm (7-10). Dock saknas storskaliga befolkningsundersökningar om sexuella trakasserier i Stockholms län efter #metoo. Detta begränsar förståelsen för vem som utsätts för sexuella trakasserier inom länet och hur förekomsten har förändrats över tid. Uppdaterad kunskap om förekomsten av sexuella trakasserier och särskilt utsatta grupper är en förutsättning för att kunna utforma förebyggande åtgärder. Denna rapport är ett led i att öka denna kunskap.

Den här rapporten presenterar förekomst av självrapporterad utsatthet för sexuella trakasserier under det senaste året, bland invånarna i Stockholms län. Rapporten visar även hur förekomsten skiljer sig baserat på sociodemografiska faktorer och sexuell läggning.

Metod

Den här rapporten bygger på insamlade data från Region Stockholms folkhälsoenkät Hälsa Stockholm 2021 (11). Folkhälsoenkäten har genomförts vart fjärde år sedan 1987. Syftet med enkäten är att ta reda på hur invånarna i Stockholms län lever och mår. Hösten 2021 skickades enkäten till 120 000 stockholmare, varav cirka 50 000 personer ingick i en slumpvist utvald grupp. Rapporten bygger på den sistnämnda gruppen och svarsfrekvensen var cirka 50 procent. Andelen svarande var betydligt högre bland personer över 40 år (57 procent) än bland personer under 40 år (35 procent).

I enkäten fick deltagarna ange om de hade blivit utsatta för sexuella trakasserier under det senaste året, vilket är första gången detta efterfrågas i enkäten. Sexuella trakasserier inkluderade händelser både online eller fysiskt och exemplifierades som ”...önskade brev, sms, e-post, telefonsamtal eller bilder med sexuellt innehåll, önskade sexuella förslag eller kommentarer, sexuellt förtal, eller blottare”. Deltagarna specificerade om de hade blivit utsatta vid ett tillfälle, upprepade gånger eller aldrig, vilket här är sammanslaget till utsatthet eller inte utsatthet. Frågan är en modifiering av frågan som använts i enkäten SRHR2017 (6).

Att det finns könsskillnader i utsatthet för sexuella trakasserier är välkänt (3, 6). Därför är förekomsten uppdelad efter registrerat kön och presenteras totalt, samt efter ålder, sexuell läggning och sysselsättning (till exempel studenter eller lönearbetande). Förekomsten presenteras som procentandelar med konfidensintervall 95 procent¹. I och med tidigare indikationer på ökad utsatthet bland bisexuella, har vi valt att undersöka utsattheten baserat på sexuell läggning (6). Då diskrimineringslagen framförallt täcker sexuella trakasserier på arbetsplatser och skolor (5), har vi även valt att undersöka utsatthet baserat på huvudsysselsättning. Utsatthet utifrån sexuell läggning och sysselsättning är uppskattad baserat på en logistisk regressionsmodell som är justerad för skillnader i ålder enligt följande gruppering: 16–24, 25–34, 35–44, 45–54, 55–64, 65+. Vi redovisar också oddskvoter för hur väl sexuella trakasserier hänger ihop med sociodemografiska faktorer och sexuell läggning utifrån en regressionsmodell.²

För att urvalet ska vara representativt för hela Stockholms läns befolkning har alla analyser i rapporten gjorts med viktade observationer baserade på inklusions- och svarssannolikhet, i likhet med tidigare studier (12).

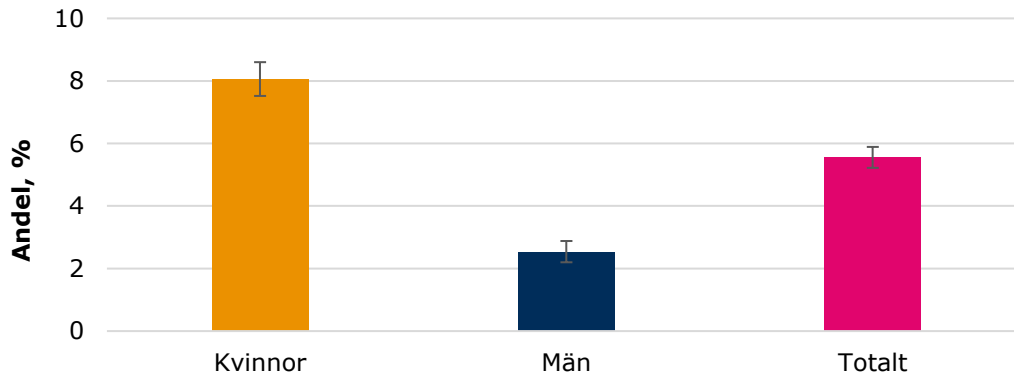
¹ Konfidensintervall används för att avgöra hur precis en statistisk beräkning är. 95 procent konfidensintervall är det intervall som med 95 procents sannolikhet innehåller det sanna värdet enligt modellen.

² Oddskvot är ett mått på om två variabler samvarierar. En kvot över 1 innebär en positiv koppling och en kvot under 1 innebär en negativ koppling. För att kvoten ska anses signifikant ska konfidensintervallet inte omfatta 1.

Resultat

Förekomst av sexuella trakasserier

Totalt uppgav 5,5 procent av de som svarade på enkäten att de hade blivit utsatta för sexuella trakasserier under det senaste året. Fler kvinnor än män hade blivit utsatta, 8,0 procent jämfört med 2,5 procent.

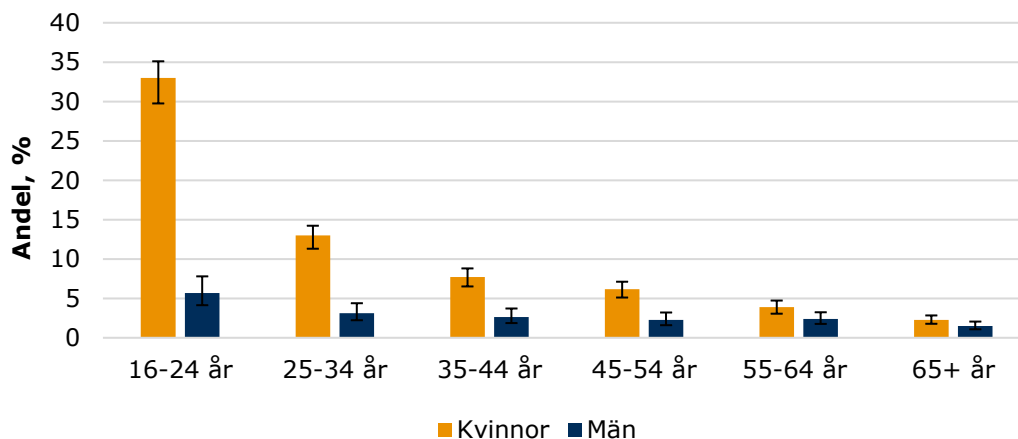

Figur 1. Andel invånare i Stockholms län över 16 år som utsatts för sexuella trakasserier under det senaste året.

Källa: Hälsa Stockholm 2021.

Åldersgrupper

En tredjedel av alla kvinnor mellan 16 och 24 år rapporterade att de hade blivit utsatta för sexuella trakasserier under det senaste året. Förekomsten av sexuella trakasserier var vanligast bland unga och minskade med stigande ålder. Detta mönster var tydligare bland kvinnor än bland män. Dock rapporterades sexuella trakasserier i alla åldersgrupper och för båda könen.

Figur 2. Andel invånare i Stockholms län som utsatts för sexuella trakasserier under det senaste året inom olika åldersgrupper.

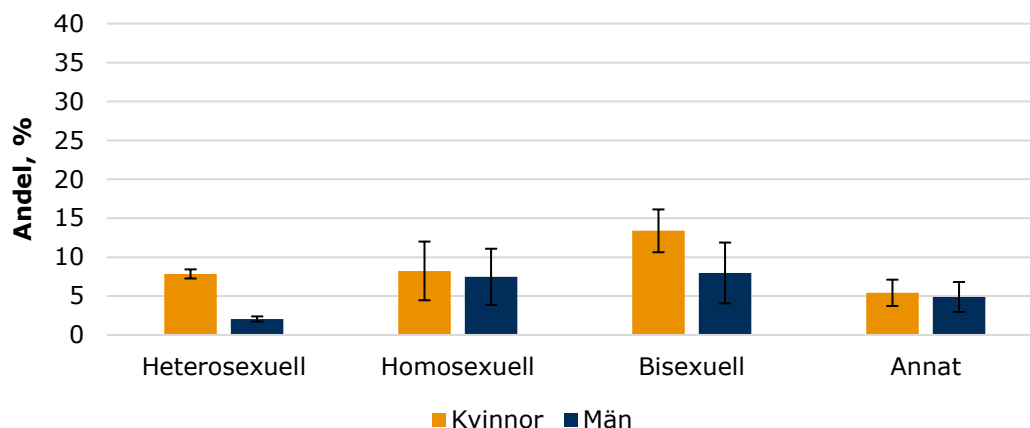
Källa: Hälsa Stockholm 2021.

Sexuell läggning

Resultaten från folkhälsoenkäten visar att bisexuella kvinnor är speciellt utsatta för sexuella trakasserier. Figur 3 visar en uppskattning av hur stor andel av Stockholms

läns befolkning som har utsatts för sexuella trakasserier uppdelat på sexuell läggning. Uppskattningen baseras på en statistisk modell som tar hänsyn till skillnader i ålder mellan de olika grupperna.

För kvinnor uppskattades bisexuella vara den mest utsatta gruppen (13,4 procent jämfört med 8,2 procent för homosexuella och 7,8 procent för heterosexuella). Bland män uppskattades bisexuella och homosexuella vara lika utsatta (8,0 respektive 7,5 procent) medan en tydligt lägre andel heterosexuella män var utsatta – endast 2,0 procent.

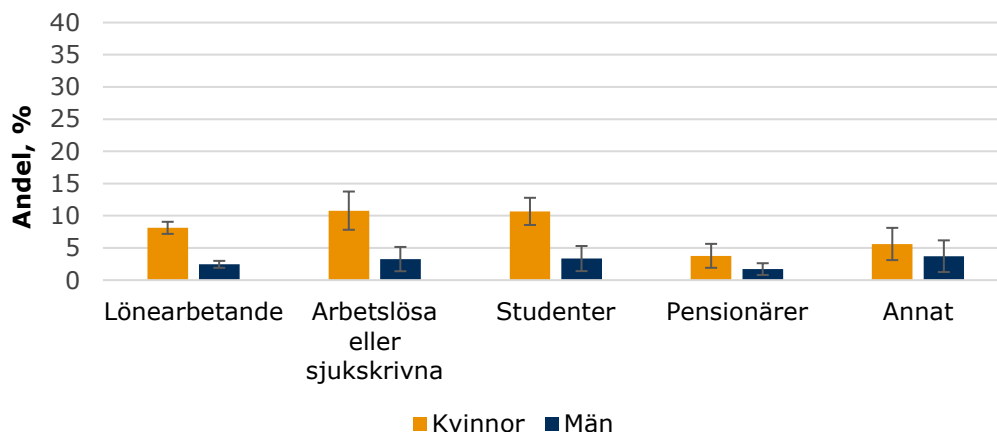

Figur 3. Andel invånare i Stockholms län som utsatts för sexuella trakasserier under det senaste året uppdelat på sexuell läggning. Förekomsten är modellberäknad, se metod.

Källa: Hälsa Stockholm 2021.

Sysselsättning

Uppskattad förekomst bland sysselsättningsgrupper visar också att studenter, arbetslösa och sjukskrivna är något mer utsatta för sexuella trakasserier än lönearbetare och pensionärer, men skillnaderna är små, se figur 4. Uppskattningen baseras på en statistisk modell som tar hänsyn till skillnader i ålder mellan de olika grupperna.

Figur 4. Andel invånare i Stockholms län som utsatts för sexuella trakasserier under det senaste året uppdelat på typ av sysselsättning. Förekomsten är modellberäknad, se metod.

Källa: Hälsa Stockholm 2021.

Samband mellan sexuella trakasserier och andra faktorer

Den så kallade regressionsanalysen visar på en statistiskt säkerställd koppling mellan utsatthet för sexuella trakasserier och att vara kvinna, att vara ung och att vara student samt att identifiera sig som bisexuell eller homosexuell. Analysen indikerar även en ökad utsatthet bland arbetslösa och sjukskrivna.

Risken för utsatthet var bland annat tre gånger högre för kvinnor än för män, när hänsyn tagits till ålder, sysselsättning och sexuell läggning. Pensionärer rapporterar lägre risk jämfört med lönearbetande.

Tabell 1. Oddskvoter för risken att bli utsatt för sexuella trakasserier i relation till sociodemografiska faktorer och sexuell läggning, bland invånare i Stockholms län över 16 år under 2021.

Faktor	Kategori	Oddskvot (95% konfidensintervall)
Kön	Man	Referens
	Kvinna	3,51 (2,97–4,14)*
Ålder	65+ år	Referens
	55–64 år	-
	45–54 år	-
	35–44 år	-
	25–34 år	2,37 (1,52–3,7)*
	16–24 år	5,86 (3,66–9,38)*
Sysselsättning	Lönearbetande	Referens
	Arbetslös eller sjukskriven	1,35 (1,00–1,83)
	Student	1,30 (1,03–1,64)*
	Pensionär	0,50 (0,32–0,80)*
	Annat	-
Sexuell läggning	Heterosexuell	Referens
	Homosexuell	1,72 (1,14–2,59)*
	Bisexuell	2,26 (1,76–2,91)*
	Annat	-

Källa: Hälsa Stockholm 2021. Alla oddskvoter är justerade för övriga variabler i tabellen.

*Statistiskt signifikant association ($p < 0,05$)

- inget signifikant samband

Diskussion

En av tre unga kvinnor är utsatt för sexuella trakasserier

En av tre unga kvinnor i Stockholms län är utsatt för sexuella trakasserier. Kvinnor är generellt mer utsatta än män och utsattheten minskar med stigande ålder, vilket överensstämmer med tidigare studier (6, 13). Unga kvinnor är alltså fortsatt en riskgrupp för sexuella trakasserier, men problemet är inte begränsat till dem.

Den höga utsattheten bland kvinnor brukar förklaras med könsnormer och maktstrukturer i samhället, där maktbalans ofta beskrivs som en större drivkraft än sexuell attraktion (2, 3). Men könsnormer kan också begränsa mäns benägenhet att rapportera och självuppskatta utsatthet, och även det bör beaktas (14).

Sexuella trakasserier – vanligt fem år efter #metoo

Resultaten från denna studie visar att sexuella trakasserier är ett vanligt förekommande problem i länet, men vi kan inte dra några slutsatser om hur förekomsten skiljer sig över tid då det saknas tidigare undersökningar som mäter utsatthet på likartat sätt i länet. Region Skåne och Lunds universitet genomförde år 2016 en likvärdig befolkningsundersökning (10) där förekomsten för hela befolkningen i Skåne var lägre än vad vi ser i Stockholms län enligt denna studie (3,5 procent i Skåne och 5,5 procent i Stockholm). Studien i Skåne anses likvärdig då frågan om sexuella trakasserier ställdes på liknande sätt och gällde under det senaste året. Tidigare nationella studier har antingen specificerats till en specifik kontext, till exempel arbetslivet (7-9), eller frågat efter utsatthet under hela livet i stället för under det senaste året (6, 13).

Bisexuella rapporterar oftare sexuella trakasserier än andra

Homosexuella och bisexuella invånare uppskattas vara mer utsatta än heterosexuella, särskilt bisexuella kvinnor, vilket stämmer med resultat från den tidigare studien SRHR2017 (6). Våra resultat visar även att studenter, arbetslösa och sjukskrivna är mer utsatta än lönearbetare, när hänsyn tagits till åldersgrupper och andra samvarierande variabler. Dessa resultat indikerar att sexuella trakasserier kan vara ett problem även utanför arbetsplatser och skolor där mycket förebyggande arbete bedrivs (2, 7). Vi behöver förstå mer om utsattheten för dessa grupper, till exempel var och när trakasserier förekommer och vad som förklarar att just dessa grupper är mer utsatta än andra.

Rekommendationer för arbete mot sexuella trakasserier

Baserat på resultatet av denna undersökning presenterar vi rekommendationer för vidare arbete mot sexuella trakasserier i Stockholms län.

- Följ upp utsatthet för sexuella trakasserier i framtida befolkningsundersökningar.**

Det är svårt att förstå hur förekomsten av sexuella trakasserier förändrats över tid då det saknas likvärdiga undersökningar i Stockholms län. Den aktuella studien, baserad på data från Hälsa Stockholm 2021, skulle kunna utgöra en värdefull baslinje för framtida bevakning av sexuella trakasserier i länet. Analyser av förändring över tid är en förutsättning för att kunna utvärdera hur förekomsten av sexuella trakasserier påverkas av förebyggande insatser.

2. **Komplettera med riktade befolkningsundersökningar av sexuella trakasserier för att skapa en mer detaljerad förståelse för problemet.**

I denna studie har vi begränsad information om detaljerna kring de sexuella trakasserier. Vi skulle behöva veta mer om var de förekommer, vilken typ som är vanligast, i vilken utsträckning de sker online och vem som är förövare. Det behövs alltså riktade undersökningar om sexuella trakasserier för att få en djupare förståelse för problemet och förstå på vilket sätt vissa grupper är mer utsatta än andra. Först därefter kan vi veta var förebyggande åtgärder bör fokuseras. Till exempel är det viktigt att undersöka vad skillnaden i utsatthet bland olika sysselsättningar beror på och därav om förebyggande arbete även bör ske på andra ställen än skolor och arbetsplatser. Mer detaljerade undersökningar skapar även ett mer tillförlitligt resultat eftersom olika personer tolkar begreppet olika. Detta leder ofta till underrapportering när sexuella trakasserier mäts av enstaka frågor (2, 6).

3. **Fortsätt att utveckla det förebyggande arbetet bland befolkningen i stort så väl som bland särskilt utsatta grupper.**

Resultaten bekräftar att sexuella trakasserier är ett vanligt problem. Utsatthet för sexuella trakasserier är sedan tidigare kopplat till ökad ohälsa och därför är det viktigt att arbeta förebyggande. Detta förebyggande arbete skulle kunna innefatta bland annat samskapande med viktiga aktörer, normbrytande insatser och så kallade bystander-interventioner (2). Det förebyggande arbetet bör ta hänsyn till att vissa grupper är extra utsatta. I denna studie har vi visat att viktiga aspekter att ta hänsyn till inkluderar kön, ålder, sexuell läggning och eventuellt socioekonomiska parametrar som reflekteras i sysselsättning. Skillnaden i utsatthet mellan könen tyder på att könsnormer påverkar förekomsten av sexuella trakasserier. Detta visar på vikten av att inkludera män i förebyggande åtgärder, speciellt då män framställs som den vanligaste förövaren enligt tidigare forskning (2, 3).

Referenser

1. Folkhälsomyndigheten. Sexuella trakasserier och övergrepp utbrett i befolkningen. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2019/maj/sexuella-trakasserier-och-overgrepp-utbrett-i-befolkningen/>
2. Svensson M. Sexuellt trakasserad på jobbet – en nordisk forskningsöversikt. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet, Nordisk Ministerråds sekretariat; 2020.
3. Cortina L, Berdahl J. Chapter 25: Sexual Harassment in Organizations: A Decade of Research in Review. 2008 2022/01/27. In: The SAGE Handbook of Organizational Behavior: Volume I - Micro Approaches [Internet]. London: SAGE Publications Ltd. https://sk.sagepub.com/reference/hdbk_orgbehavior1.
4. Magnusson Hanson L, Nyberg A, Mittendorfer-Rutz E, Bondestam F, Madsen IEH. Work related sexual harassment and risk of suicide and suicide attempts: prospective cohort study. *BMJ*. 2020;370:m2984.
5. Diskrimineringslagen, (SFS 2008:567). Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
6. Folkhälsomyndigheten. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 - Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017. Folkhälsomyndigheten; 2017.
7. Agardh A, Andersson U, Björklund H, Elén E, Emmelin M, Lindell L, et al. Tellus - sexuella trakasserier, trakasserier och kränkande särbehandling vid Lunds universitet. Lunds Universitet; 2020.
8. Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljön 2019 - The Work Environment 2019. Arbetsmiljöverket, Sveriges Officiella Statistik; 2019.
9. Bacchus Hertzman J, Grundqvist, M. . Trakasserier bland den yrkesverksamma allmänheten - Samverkan för ett hållbart och inkluderande arbetsliv, fritt från trakasserier. Stockholm; 2020.
10. Ostergren P-O, Canivet C, Agardh A. One-year incidence of sexual harassment and the contribution to poor mental health in the adult general population. *European journal of public health*. 2022;32.
11. Region Stockholm. Hälsa Stockholm 2021. <https://www.folkhalsoguiden.se/halsa-stockholm/halsa-stockholm-2021/>
12. Statistiska Centralbyrån. Hälsa 2007 om liv och miljö - Teknisk rapport,. Enkätenheten; 2007.
13. Nationellt centrum för kvinnofrid. Våld och hälsa - En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa. Uppsala universitet; 2014.
14. Rothgerber H, Kaufling K, Incorvati C, Andrew C, Farmer A. Is a Reasonable Woman Different from a Reasonable Person? Gender Differences in Perceived Sexual Harassment. *Sex Roles*. 2021;84.